

ESITɛɛ

Yá pɔ́ kú láɛ bee guuɔ

Láɛ bee yá pɔ́ wa sè n̄ Yuda buiɔ wa d̄ilɛ wà n̄ midɛ yá bɔ̀lekèwɛɛ, ɔ̄ Lua n̄ bó. Yápi kè gɔɔ pɔ́ Pɛɛsiɔ lé ikokɛ sea za India bùsuu e à gè pèd Egipiwaɛ. Yuda bui kɔ̄na pɔ́ wà n̄ kùkù wà tànnɔ Babiloniɔ, an gbɛɛɔ i su n̄ bùsuu e à gè pèd gɔɔ pɔ́ Babiloni kpala midɛ e wàɔ gé Yesu Kilisi ii wɛ̄ 539. Yudapiɔ lí we bui pɔ́ aa kú n̄ guuɔ nàmáɔ, asa an yáɔ adoaɛ, aaɔ z̄ikɛ n̄ ikoyá n̄ n̄ felekaayáɔwaɛ. Lápi íi pɔ́ kí Aasuelu gbãade séia Amani sè n̄ Yuda gbãadeɔ do Maadoseo yá bɔ̀lekè. Esitɛɛá Maadose néɛ, ɔ̄ Maadose ledàwà e à gò Pɛɛsi kía nɔ ù, ɔ̄ a ze'è à kpà v̄ai pɔ́ a a bui Yudaɔ leɛ. Bee lé ɔ̀bwɛɛ yá pɔ́ wa sè n̄ Yudaɔ pii i léle p̄aɛ. Gɔɔ pɔ́ wa d̄ilɛ wà Yudaɔ dedɛwà gò z̄iblea an ibɛɛpiɔwa gɔɔ ù, ɔ̄ gɔɔpi gò Yudaɔ dikpɛgɔɔ ù e n̄ a gbãɔ, aaí dikpɛpi kɛ e Paki àɔ gé káiɛ. Yá pɔ́ wa dàu wa s̄iu Esitɛɛ láu lé dikpɛpi bɔ̀k̄i ɔ̀bwɛɛɛ. Yudaɔ zè wà ḡi n̄ n̄ziaɔ, asa kua bùsu p̄aleu wà ḡin̄ziɛ. Wi Lua tó sí láɛ bee guuɔ, āma Lua i a gbɛ̄ɔ to weo, à n̄ suabà Esitɛɛ sabai.

Kí Aasuelu a na Vasiti bɔ̄a kpalau

¹ Kí Aasuelu* gɔɔ bùsu mèn basoolo n̄ soplaɔɔ ɔ̄ a de a kía ù sea za India bùsuu e à gè pè Ètiopi bùsuwa. ² Z̄ɔ̄lɛa a be Susa mɛɛwiau ³ aà kpalablea wɛ̄ àaɔde guu à gbãadeɔ n̄ a ìwaɔ k̄aa pii

---

* **1:1** Eza 4.6

blesableawa. Pɛɛsi n̄ Mɛdɛo b̄usu z̄iḡɔ badeɔ ku we n̄ gb̄ɛ gbiaɔ n̄ b̄usu gb̄aadeɔ. ⁴ A a kpala àizɛɛ z̄ɔɔ n̄ a z̄ɔke gawio òlɔné e m̄o soolo. ⁵ Ké ḡɔɔ beɔɔ p̄à, à blesakè gb̄ɛ p̄ó kú Susaɔne, kíabuio n̄ táaaɔ p̄ii. Wà blesapi blè e ḡɔɔ sopla aà be'ua líkpɛu. ⁶ Wà zwàa pua n̄ zwàa búunao d̄òd̄ò ánuusu t̄āanaɔwa n̄ bà puao n̄ bà ḡaaluladeɔ, ɔ wa lòo kpé gbapele p̄ó wa kè n̄ gbɛpuɔwa. Vua n̄ ánuusu wúleɔɔ kálea gusalala p̄ó wa kè n̄ gbɛpuo n̄ gbet̄eo n̄ gbɛsio n̄ gbè búunaowa. ⁷ Wà v̄ɛɛ kpàkpamá we n̄ vua imibɔɔ. Imibɔpiɔ dodoa k̄ɔɛ p̄iiɛ. Kí v̄ɛɛpi kpámá s̄òũs̄òũ. ⁸ Kí d̄ile wasu v̄ɛɛminao wet̄āo. A ò a be z̄iiae aà kpa baadewa lá ade yei.

⁹ Kí Aasuelu na Vasiti blesakè n̄ɔɔne kibɛ lo. ¹⁰ A ḡɔɔ soplade z̄i k̄i p̄o k̄ena v̄ɛɛ yáí, ɔ a ò a d̄ai gb̄ɛɔn soplaoɔne: Mɛumanu, Bizita, Aabona, Bigita, Abaga, Zetaa n̄ Kaakasio, ¹¹ aa m̄ɔɛ n̄ a na Vasitio n̄ a k̄ia na f̄uao kpa, ké à aà kɛfenke ɔlo gb̄ɛɔne n̄ gb̄aadeɔ, asa n̄ɔɛpiá n̄ɔɛ. ¹² Ké k̄i d̄aiɔpiɔ yápi ò aà naɛ, à ḡi m̄óí, ɔ k̄i p̄o p̄à à f̄èàzi maamaa. ¹³ Kí yápi ò wez̄ɛn saanyád̄naɔne, asa lo yápii gbɛa gb̄ɛ p̄ó b̄usu ikoyā d̄ɔɔwaɛ. ¹⁴ Pɛɛsi n̄ Mɛdɛo gb̄aade p̄ó aaiɔ ku aà saɛ gb̄ɛɔn soplao t̄ón kɛ: Kaasena, Setaa, Ademata, Taasisi, Mɛlesi, Maasena n̄ Memukāo. Ampio mé aa aà kwāasio ũ, aà kpala ikodeɔ ũ. ¹⁵ A òné: Ma a d̄aiɔ z̄i aa yād̄ile ma na Vasitiɛ, ɔ à ḡi mai. Wá seaàno kpelewa ni? Ikoyā mè kpelewa ni?

¹⁶ ɔ Memukā ò k̄ie n̄ gb̄aadeɔpiɔ à mè: Kí, míme n na Vasiti t̄aaekène ndoo, à t̄aaekè gb̄aadeɔne n̄ n̄ b̄usu gb̄ɛpiiɔɛ. ¹⁷ Yá p̄ó n̄ napi kè a ligua, n̄ɔɛ p̄ii i ma, aai saka n̄ z̄áɔgu aa m̄ɛ: Kí Aasuelu mè wà

a na Vasiti sísiɛ, ɔ̀ à gĩ gĩ. ¹⁸ Pɛɛsi ní Mɛdɛo b̀usu gbāadeo nɔ̀ pɔ̀ n na yápi mào, aa yābɔbɔ̀ ní zāo lézi tia. Lé'ɛakɔ̀wa ní zɔao a kɛ zài. ¹⁹ Kí, tó à kàngue, yādile Vasitiɛ asu tó á wesikɔ̀le loo, ní nɔɛ pɔ̀ deaàla kpa aà kpalau. Wa yápi kē Pɛɛsi ní Mɛdɛo ikoyā pɔ̀ wili a bādeɔ lá guu. ²⁰ Tó wà yá pɔ̀ ní d̄ile kpàwakè n b̀usu zɔo guu píi, nɔɛo bɛɛɛ d̄o ní zāone, nɔgbāao ní nɔ nénao píi. ²¹ Yápi kà kíagu ní gbāadeo píi, ɔ̀ a kè lá Memukā òewa. ²² Ǿ à lékpāsākè b̀usu pɔ̀ a de ní kía ũ gbéone píi, b̀usu ní b̀suo ní a lákēao, bui ní buio ní ní yáo. A mè gɔɛ mé ao a ua kía ũ mé aà buiyā ɔ̀ wàli o uapiu.

2

Esitɛɛ gɔ̀a kía na ũ

¹ Yá beeo gbɛa ké kí Aasuelu pɔ̀ wèe, yá pɔ̀ Vasiti kèè ní yá pɔ̀ a d̄ile aà yá musuo i sāaàguo. ² Ǿ kí iwao òè: Kí, to wà wéndia kefenao weelene. ³ Gbēzɔo dile n b̀suo guu píi aa wéndia kefenao naaa mo ka n nɔɛo guu Susa la. N nɔɛo ziia Ege i ní gwa ní n nɔo, wi ní keke ní nɔamblebɔo wásawasa. ⁴ Nɔɛ pɔ̀ kàngu i gɔ̀ n na ũ Vasiti gēe ũ. Yápi kè kíe na, ɔ̀ à zèò.

⁵ Yudae ku Susa Bēyāmeɛ bui ũ, aà tón Maadose, Yaii néɛ. Simeɪ ní Kisio ku aà deziɔ guu. ⁶ A ku z̄iɔ pɔ̀ Babeli kí Nɛbukaneza ní kūkū Yelusaleŭ ní Yudaɔ kí Yekoniao à t̄aɔnɔo guue.* ⁷ Alɛ a desē né Adasa pɔ̀ wĩ me lo Esitɛɛ gwa, asa aà de ní aà dao kuo. Wéndiapi kákaa maa mé a kefeŭ. Ké aà de ní aà dao gà, Maadose aà sè a né ũ. ⁸ Ké wà yá pɔ̀ kí d̄ilepi mà,

* **2:6** 2Kia 24.10-16

ɔ wà gè ní wéndiaɔ dasidasi Susa, wà ní ná Egeɛ a ɔzi. ɔ wà Esitɛɛ sè gèd kibɛ kí nɔɔ ziiapiɛ. ⁹ Wéndiapi kèè maa, ɔ à gbɛkɛkèè à mè, wà aà kɛkɛ ní nɔamblebɔɔ wásawasa gɔɔ, wi blɛ maa kpawà. A kibɛ wéndia pɔ a sè gbɛɔn soplɔ kpawà, ɔ à kpé maa kpawà kí nɔɔ bɛ. ¹⁰ Esitɛɛ i a bui ge a bɛ bùsu o gbɛɛo, asa Maadose òè asu to gbɛɛ dɔ. ¹¹ Lá gu lé dɔ Maadose ìb kí nɔɔ bɛ gāaɛ baa vɔvɔ, ké à e àò Esitɛɛ kua dɔ ní yá pɔ lé aà leo.

¹² E wéndiaɔ aao zɛ'e aao gé ii ní kí Aasueluo, sema aa yá pɔ wa dilɛné kɛ gia e mɔ kuɛpla. Wìb nísi pɔ wa kè ní lí'ɔ gɔ nao dɔmá e mɔ soolo, ɔ wìb ní kɛkɛ ní tulaleɔ ní nɔɔ mɛkɛkɛbɔɔ e mɔ soolo. ¹³ Wéndia pɔ kí mè ia kàwà, nɔɔ bɛpɔ pɔ a gbèa píi wì kpawà aà gɛdɛ. ¹⁴ I gé oosi, ì su nɔɔ bɛ kɔɔ ziiia pɔ wì mɛ Saasagaza fáani. Aàpi mé ì ɔlia kí nɔ pɔ i mɛsɛdilɛnéopiɔzi. Ili e èa gè kí kii lɔ, sema aà yá kà kípigu à aà gbèa aà tɔwa bàasio. ¹⁵ Ké ia kà Abihaili né Esitɛɛ pɔ aà desɛ Maadose aà sè a né ùpiwa, i pɔe gbɛao, sema pɔ pɔ kí nɔɔ ziiia Ege òè bàasio. Esitɛɛ yá kà gbé pɔ wɛsiaàlɛɔgu píi. ¹⁶ Kí kpalablea wè soplade guu wà gèaàno aà bɛ mɔ kwidɛ Tebe guu. ¹⁷ Kí ye Esitɛɛzi dɛ a nɔ kiniɔla píi. Aà yá kàaàgu, à kèè na dɛ wéndia kiniɔla píi, ɔ à kía na fùa kpàè, à aà dilɛ a na Vasiti gɛɛ ù. ¹⁸ ɔ kipi blɛsakè, à gbàadɛ ní a ìwao kàaa Esitɛɛ sea yá musu. A dilɛ wà dikpɛ zɔɔ kɛ, ɔ wà a kpàwakè bùsu ní bùsuo, ɔ à gbadà gbɛɔne sɔùsɔù.

Maadose ní Amanio

¹⁹ Wéndiaɔ kàaaa gɛn plaade, Maadose zɔlɛa kibɛ bɔlɛu. ²⁰ Esitɛɛ i a bɛ bùsu ge a buiyá'ò gbɛɛ mào

lá Maadose òèwa. ɪɔ Maadose yāmaɛ, lá ɪɔ ma za gɔɔ pɔ́ àlɛ aà gwawa. ²¹ Ké Maadose zɔ́lɛa kibɛ bɔlɛu màa, kí Aasuelu dɔai bɔlɛdɔana gbɛɔn plaɔ pɔ́ pà kızı, ɔ̃ aa lɛkpàaíaazi. An tɔ́n ke: Bigana ní Tɛlɛsio. ²² Ké Maadose yápi feena mà, a ò kía na Esitɛɛɛ, ɔ̃ Esitɛɛ ò kía ní Maadose tɔ́o. ²³ Ké wà yápi gwàgwa, wa è sɪanaɛ, ɔ̃ wà gbɛɔn plapiɔ lòo líwa aa gà. Wà yápi kè bùsu ladau kí wáa.

3

¹ Yá beɔ gbɛa kí Aasuelu Amɛdata né Amani, Agaga* bui kpɛlà, à aà gbà gbāa, à zɔ́lɛkii pɔ́ dɛ gbāade pɔ́ kuaàɔɔ pɔ́a píi kpàwà. ² Kí ɪwa pɔ́ kú aà bɛ bɔlɛuɔ ɪ wúle ní gbɛɛu ge aa misiile Amanie, lá kí dɪlɛwa, kási Maadose lí wúle a gbɛɛu à misiilɛ̀o. ³ ɔ̃ kí ɪwapiɔ Maadose là aa mè: Akɛa nílɛ kí yāmao ni? ⁴ Lá gu lé dɔ̃ aaɪɔ oè màa, kási ɪli ní yāmao, à mè Yudan a ɪ. ɔ̃ aa ò Amanie ké aa e dɔ́ tó a Maadose yákeapi fɔ́. ⁵ Ké Amani è Maadose lí wúle a gbɛɛu à misiilɛ̀o, ɔ̃ aà pɔ́ pà. ⁶ Ké wà Maadose bui òè, aà dɛa ado kèè fɛ̀nɛɪ, ɔ̃ àlɛ zɛwɛɛlɛ à Maadose bui Yuda pɔ́ kú Aasuelu bùsuɔ guuɔ míɔnzɔ́ píi.

Amani vāi lɛkpaaía Yudaɔzi

⁷ Kí Aasuelu kpalablea wè kuɛplade guu a mɔ sɛ́ia pɔ́ wɪ mɛ Nisānu guu, Amani gbɛ pɔ́ wɪ mɛ puliũ là, ké à e mɔ pɔ́ á yápi kɛwà dɔ́ ní a gɔɔɔ. ɔ̃ mɔ kuɛpla Adaa bò àsi guu. ⁸ ɔ̃ Amani ò kí Aasuelu: Buie ku, a gbɛ́ɔ fàaa buipáleɔ guu n bùsu dasiɔu píi. An fɛlɛkaayāɔ dodo ní buipáleɔɛ píi, aali n ikoyā dao. I kũ ò ní tó tɛɛɛo. ⁹ Kí, tó à kènɛ naɛ, yādilɛ wà

* **3:1** 1Sam 15.1-9, 32-35

ń midɛ, mí ánuṣu tɔnu òaa pla kpá yápikeṇaṵwa aa ka n làasiu. ¹⁰ Kí a tãana seela keḅḅò b̀ò a kpà Amɛdata né Amani, Agaga bui Yudaṵ wèlɛpiwa ¹¹ à mè: Ke buipie lá à kèṇṇ maawa, nío ánuṣupi kũa n p̀ó ũ.

¹² M̀o s̄eia g̀ṵṵ kue'aaṵde z̄í Amani kí lakēṇaṵ s̄isi. Aa yá p̀ó Amani ðile kí ìwaṵ ń kía p̀ó kú bùsu ń bùsuṵṵ ń bui ń buio gbāadeṵṇṇe ðalau. Aa k̀è bui ń buioṇ ń baade buiyāṵ, bùsu ń bùsuṵṵ ń a lákēṇaṵ. Aa k̀è ń kí Aasuelu t̀o, ṵ aa aà seela k̀è láwa ń aà tãanaṵ. ¹³ Aa lápiṵ nà z̄inaṵṇṇṇ ń ṵz̄í, aa ń gbáe kí bùsu dasiṵ guu. Lápi guu wà mè wà Yudaṵ ðeḍe wà ń midɛ wà ń buibṵ, néfēṇṇṇ gbēz̄ṵṵ, g̀ṵṵṵ ń nṵṵṵ g̀ṵṵ dou z̄í, m̀o kueplade p̀ó w̄í m̄e Adaa g̀ṵṵ kue'aaṵde z̄í, wi ń p̀óṵ naaa. ¹⁴ Wa yá p̀ó a ðilɛpi lá kpásā bùsu ń bùsuṵṵ píi, ké àṵ ðe ikoyā ũ, wi a kpàwake bui píie, ké aṵ ku s̄ou guu g̀ṵṵpiz̄í. ¹⁵ Z̄inaṵ wà g̀è m̀aa yá p̀ó kí ðilɛpi yáí, ṵ wà a kpàwak̀è Susa m̄eṇwiau. Kí ń Amanio z̄ìlɛ lé imi. Susadeṵ s̄ṵ aa bílikè yápiwa.

4

Maadose wabikɛa Esitɛɛwa àḍ lɛdau

¹ Ké Maadose yá p̀ó wa k̀èpi mà, à a p̀okasaṵ ga k̀è, ṵ à zwàṅkasaṵ ðà à túfu gb̀è a miwa, ṵ a be w̄éle guu, àlɛ w̄ēna'ṵ gbāa ḍṵ. ² A g̀è e za kibɛ ḡāae, asa gb̀èe a f̄ṵ g̀è kibɛ b̀olɛu ń zwàṅkasaṵ daao. ³ Wà yá p̀ó kí ðile iko ũpi kpàwak̀è bùsu ń bùsuṵṵ píi, ṵ Yudaṵ nà ṵṵṵwa maamaa gupiiu ń lɛyeo. An w̄é'i lé kwé, aalɛ búbuapɛ. An gb̀é daside zwàṅkasaṵ daa, aa túfu gb̀è ń miwa.

4 Kε Esitεε iwao, nεe rι gōeo pii, mo òè, à pelembo. A pokasao kpāsā Maadosee aà da zwānkasao gbεu, kási i we sio. 5 Ataki mé doai pó kí dīle aao ku aà sae ũ. Esitεε aà sisi à aà zì Maadosewa, aà gé aà laiε: Bó yá mé mò? Bóyāi àle kei maaì? 6 Ataki bò kibe gāε à Maadose lè. 7 Maadose yá pó a le siuè pii, 5 à ánuusu pó Amani mè á ká kí láasiu Yudaο dedεa yái lé òè kyáukyau. 8 A yá pó wa dīle Yudaο dedεa yá musu wà a kpàwakè Susa taala kpàwà bo, aà bo Esitεεε, i a boolekεè. A mè aà o Esitεεε aà gé kí kíi, aà awakpaè, i wabikεwà a gbéone. 9 Ataki tà à yá pó Maadose ò dàu a siuè.

10 Ǿ Esitεε òè aà ge o Maadoseε. 11 Kí iwao rι a bùsu gbéο dō pii, tó gōe ge nεe sō kizi aà kpéu, mé i aà sísiο, ikoyā kú mendoε. Wí ade deε, mé i ke kí a vua gopana dòè ké à e ao ku baasio. Mapi sō, à kà goo baakwi wi ma sísi mà gé kí kíio. 12 Kε à gè Esitεε yápi dàu a siu Maadoseε, 13 5 Maadose εa lékpāsákèè à mè: Nsu nyō e míme riyō bo ndo Yudaο guu n kua kibe yáio. 14 Tó rι níle yá bee taa goozì, suabana a bo guei à Yudaο misi, aai bo. Mpi rι n de bedeο sō, á gaga. Tó gooe bee taa yái n gōi kía na ũ, déme dōi? 15 Ǿ Esitεε lékpāsákè Maadoseε à mè: 16 Ge n Yuda pó kú Susaο kāaa pii, i leye ma yá musu. Asu pobleo, ásu imio goo aaō faane rι gwāasinao. Mapi rι ma iwao wá leye màa sō. Bee gbεa mí gé kí kíi, baa tó má gea zεvīo. Tó má su gaε, ma gan we. 17 Ǿ Maadose tà à yá pó Esitεε òε kè pii.

Esitɛɛ gɛa wabikei kiwa

¹ A gɔɔ ɔaɔde zɪ Esitɛɛ a kɪanake zwaaɔ yɛ, ɔ à gɛ zɛ kɪpi be'ua, kpɛ pɔ a kuu kpɛɛɛ. Kɪ zɔɛa a gɪnaa kpɛu we, aà aɛ dɔa kpɛɛɛwa. ² Kɛ à a na Esitɛɛ è zɛa kpɛɛɛ, à aà wɛgwà, ɔ à a vua gopana pɔ á kɪa dɔɛ. Esitɛɛ sɔ̀aàzi à ɔkà aà gopanapi léwa. ³ Kɪ aà là à mè: Esitɛɛ, bó ní yeii? Bó níɛ gbɛaai? Baa ma kpala guo má n gba. ⁴ A wèwà à mè: Kɪ, tó à kènɛ maa, Amani sísi ble pɔ máɛ kɛnɛ gbáwa. ⁵ ɔ kɪ mè wà mó ní Amanio gɔ̀ɔ, kɛ aa gɛ yá pɔ Esitɛɛ gbèa kɛ. ɔ kɪ ní Amanio gɛ ble pɔ Esitɛɛ lé kɛnípi blei.

⁶ Kɛ aale vɛɛmi, kɪ Esitɛɛ là à mè: Bó níɛ a wabikeai? Má kɛnɛ. Yá kpele níɛ gbɛaai? Baa ma kpala guo má n gba. ⁷ Esitɛɛ wèwà à mè: Yá pɔ máɛ a wabikɛman kɛ: ⁸ Kɪ, tó n ma wɛgwàɛ, tó à kàngu n yá pɔ máɛ a wabikɛma kɛmɛɛɛ, à mɔ ble pɔ má kɛ zia blei, mí yá pɔ n ma lai onɛ.

⁹ Kɛ Amani bɔ̀ gɔɔ bee, aà pɔ kèna, àɛ yáalɔ. Kási kɛ à Maadose è kibɛ bɔ̀ɛu, i fɛɛɛɔ, a aà vɪa vɪo, ɔ aà pɔ fɛ̀aàzi. ¹⁰ A azia kɪa à tà bɛ. Kɛ à a gbɛnaɔ sísi ní a na Zɛɛsio, ¹¹ ɔ àɛ íanadã a àizɛɛ sà zɔ̀ ní a nɛgɔ̀ɛ dasio yá musu. A mè kɪ a kpɛlà, à a gba gbãa dɛ a ìwaɔ ní gbãadeɔla píi. ¹² A mè ɔ: Kɪa na Esitɛɛ ma sisi, à blekɛmɛɛ ní kɪo sãnu, gbɛpãɛ kuo. A èa ma sisi mà ble ní kɪo zia ɔ. ¹³ N beeo tó ma Yuda bui Maadose è zɔ̀ɛa kibɛ bɔ̀ɛu, yá beeo píi lí kɛmɛɛ pɔɛ ũo. ¹⁴ ɔ aà na Zɛɛsi ní aà gbɛnaɔ dɛ: To gbɛ́ɔ lípɛɛnɛ a lɛsí kà gàsísuu blakwi, ní wabikɛ kɪwa zia kɔɔ aà n gba zɛ n Maadose loowà, ní gbasa gé ní kɪo blepi blei ní pɔnao. Yápi kà Amanigu maamaa, ɔ à lípi pɛɛɛ.

6

Ki Maadose gbaa gbāa

¹ Gwāasina bee kí i fɔ̄ i'òo. ɔ̄ à mè wà mó ní a b̄usu ladao. Wà a kyokèè, ² ɔ̄ wà Maadose yá è we, lá kí d̄bai b̄olɛd̄ɔana gb̄ɛɔn plaɔ Bigana ní Telesio lɛkp̄aaiaazi, ɔ̄ Maadose b̄òò. ³ Kí a ìwao là à mè: Wà Maadose kp̄elà wà aà gbà gbāa yápi yáí kpeletaawa ni? Aa wèwà aa mè: Wi yāe kēɛo. ⁴ ɔ̄ kí mè: Déme kú ua wei? A m̄o lè Amani gè kibɛ ua ḡɔ̄o Maadose looa lí p̄ó á p̄ɛɛɛpiwa yā'oiè. ⁵ ɔ̄ kí ìwao wèwà aa mè: Amani mé kú ua we. ɔ̄ kí mè aà m̄o gē. ⁶ Ké à gē, kí aà là à mè: Bó wa ke ḡɔ̄e p̄ó má ye aà kp̄elaɛi? Amani làasookè à mè: Dé kí ye aà kp̄ela, mé i ke ma bàasio ni? ⁷ ɔ̄ a wèwà à mè: Tó ní ye n̄ gbé kp̄elaɛ, ⁸ wa kía gomusu p̄ó ní dà yāa se m̄oò ní n s̄ó p̄ó kía fua kp̄aao. ⁹ Gomusupi ní s̄ópio kpa n gbāade b̄ɛɛɛdeɔ dowa, i gomusupi da gbé p̄ó ní ye n̄ aà kp̄elaɛ, i aà di s̄ópi kpe, iɔ b̄e aà aɛ wéle zeɔ guu, iɔ p̄una àɔ me: Maa kí ì ke gbé p̄ó á ye à aà kp̄elaɛ. ¹⁰ ɔ̄ kí òè: Ge n̄ gomusupi se ḡɔ̄o ní s̄óo lá ní òwa, ní yápi ke Yuda bui Maadose p̄ó iɔ z̄le ma b̄e b̄oleue. Nsu yá p̄ó n mè wà kēɛpi kee too.

¹¹ Amani gè gomusupi sè ní s̄ópio à suò. ɔ̄ à gomusupi dà Maadoseɛ, à aà di s̄ópi kpe, a b̄e aà aɛ wéle zeɔ guu, àle p̄una àle me: Maa kí ì ke gbé p̄ó á ye à aà kp̄elaɛ. ¹² Ké aa su, Maadose gè z̄le kibɛ b̄oleu, ɔ̄ Amani ɔ̄kù a wéwa, àle tá a b̄e ní ɔ̄ɔbo. ¹³ A yá p̄ó a le d̄au a s̄iu a na Zelesie ní a gb̄ɛnaɔ píi. ɔ̄ aà lɛdamadepiɔ ní Zelesio òè: Lá Maadose p̄ó níle ḡɔ̄o kpeɛ aà yá musupíá Yuda buie, níyɔ̄ aà f̄ɔ̄ bo, níyɔ̄

késãaazi ñyõ gee. ¹⁴ Goo pó aale yápi oè, kí dɔaiɔ kà, ñ aa aà sè ní wáao, aa gèaàno ble pó Esitεε kè blei.

7

Amani looa lɔwa

¹ Ǿ kí ní Amanio gè pɔblei ní Esitεεo. ² Ké aale vɛemi a goo plaadepi zí, ñ kí Esitεε là à mè: Esitεε, bó níle a wabikeai? Má kenε. Yá kpele níle gbɛaai? Baa ma kpala guo má n gba. ³ A wèwà à mè: Tó n ma wegwà, mé yápi kàngue, to mào ku wèni guu. Wabi pó má kèman we. To ma gbéɔ aao wèni ví. Yá pó má gbèan we. ⁴ Asa mapi ní ma gbéɔ, wa díle wà wá dede wà wá midε wà wá buibɔε. Tó wàle wá yia zɔɔ ũ yãε, dõ má níle. Taasi bee taa i ka mà ñadamao. ⁵ Ǿ kí aà là à mè: Dé ni? Déme a fõ yá bee taa kea làasoo da a s̄ui? ⁶ A wèwà à mè: Amani bèεε bee mé ibεε pó zawágupi ũ. S̄ kè Amanigu kí ní a napiro yá musu. ⁷ Kí fεle a vɛεa ní pɔkūmao, à gè líkpεu a ua. Amani gè we ní Esitεεo, ñ Amani lé kulekèè a wèni yá musu, asa a è kí zèò à vāikεεε. ⁸ Amanipi kùle Esitεε gbázi wúleɔ pó a z̄lɛwà saε. Weḡoo kí b̄ò líkpεu à s̄ù pɔblek̄i, ñ à mè: A ye kusi ma nawa ma wáa kpéu la yà? Ké yápi b̄ò kí léu ḡoo, wà mò pó yè Amani oawa. ⁹ Kí dɔaiɔ do Aabona òè: Lí pélea Amanipi be saε à kà ḡàs̄isuu blakwi. Aàpi lípi pèle ké à e Maadose pó yāmaakène loowàε. Ǿ kí mè: A aàpi loowà. ¹⁰ Ké aa Amani lòo lí pó a pèle Maadosepiwa, kí pɔ wèe.

8

Ki yapale dilea Yudaɔ yá musu

¹ Gɔɔbeezi kí Aasuelu Yudaɔ wèle Amani be kpà a na Esitεεwa. Esitεε ò kίε Maadose mé a dae ũ, ̄ Maadose s̄ò kίzi. ² Kί a tāana pó à èa s̄i Amaniwa b̀ò à dà Maadoseε, ̄ Esitεε Amani be nàè aà ɔzi.

³ Esitεε èa gè yā'oi kίe ɔ. A wùle aà gbázi, aà wé'i lé kwé, à awakpàè aà vāi pó Agaga bui Amani a lekpaai Yudaɔzi gboo. ⁴ Kί vua gopana d̀è, ̄ à f̀ele zè aà ae ⁵ à mè: Tó n ma wegwa, mé ma yá kàngue, tó yáε bee k̀ene zé v̄i, mé ma yá kàngue, lá Amedata né Amani, Agaga bui, zèd̀ à Yuda pó kú n b̀usuɔ dede píie, o n lakēnaɔne aa lákē aa Amani yápi fuangba.

⁶ Má f̄s̄ yá pó a yīa ma gbéɔwapi gwao. Má f̄s̄ wesi ma buiɔ dedealeo. ⁷ ɔ kí Aasuelu ò a na Esitεεε ní Maadoseo: A gwa, ma Amani be kpà Esitεεwa, ̄ ma Amanipi lòo líwa, ké à vāikpaai ní Yudaɔ yái. ⁸ A lákē Yudaɔ yá musu lá à k̀éé maawa. A k̀é ní ma tóo, í ma tāana seela kewà, asa lá pó wa k̀é ní ma tóo wà ma tāana seela k̀ewà suumpaa v̄io. ⁹ Wegɔɔ aa kí lakēnaɔ s̄isi. Mɔ àaɔde Sivā gɔɔ bao ní àaɔode z̄i ̄ aa yá pó Maadose d̄ile Yudaɔne ní kí iwao ní k̄iao ní b̀usu gbāadeɔ k̀é píi b̀usu m̀en basoolo ní soplaɔne sea za India b̀usu e à gè p̀è Etiopi b̀usuwa. Aa lakē b̀usu ní b̀usuo ní a lákēao, bui ní buio ní ní buiyāo. Aa lakē Yudaɔne lá aai lákēwa ní ní buiyāo ɔ. ¹⁰ Maadose k̀é ní kí Aasuelu tóo, à kí tāana seela k̀ewà, à lápiɔ nà z̄inaɔne ní ɔzi, ̄ aa d̄i s̄koelena pó b̀ò kí s̄ḡɔu guuo kpe aa gèd̀.

¹¹ Yá pó kí d̄ilepi Yuda pó kú wéle ní wéleoɔ gbà zé aa k̄o k̄aaa aa gí ní níziāo. A ní gba zé aa bui ge b̀usu z̄iḡɔ pó íbelesèr̄n̄ɔ ní ní néo ní ní n̄oεo ké aa ní p̄o s̄éleo dede, aa ní míɔnz̄ɔ aa ní midε. ¹² A ní gba zé aa bee

ke kí Aasuelu bùsu daside guu píi mɔ kuεplade pɔ wí me Adaa gɔɔ kuε'aaɔdezi. ¹³ Wà yá pɔ a dīlepi lá kpàsá bùsu ní bùsuoε píi ikoyã ũ. Wà a kpàwakè bui píie, ké Yudaɔ aɔ ku sɔu guu aa yáyia ní ibεεɔwa gɔɔ bee yáí. ¹⁴ Kí yādileapi yáí zínaɔ kè kpakpa dia kí sɔkoelεnaɔ kpe, aa gè. ɔ wà yápi kpàwakè Susa mεεwiau. ¹⁵ Maadose bò kibe kíake pɔ pua ní pɔ búunaɔ daa, a kíafua zɔɔ pɔ wa pí ní vuao kpaa. A bàabaa gomusu tɛa daa lɔ, ɔ Susadeɔ gulakè ní pɔnaɔ. ¹⁶ Gu pù Yudaɔne gɔɔ bee, aale pɔnakε ní yaalɔ, asa wà ní gbá gbāε. ¹⁷ Bùsu ní bùsuo wéle ní wéleo, gu pɔ kí yá pɔ a dīlepi lè píi Yudaɔ pɔnakè ní yaalɔ, aa dikpekè ní blebleao. Buipáleo gɔ Yudaɔ ũ dasi, ké via ní kú Yudaɔ yá musu yáí.

9

Yudaɔ yáyiaa ní ibεεɔwa

¹ Mɔ kuεplade Adaa gɔɔ kuε'aaɔde zí mé kí yá pɔ a dīle ke gɔɔ ũ. Gɔɔ bee Yudaɔ ibεεɔ wé dɔi yāa wà gbāamɔ Yudaɔneε, āma wà yápi lile, ɔ Yudaɔ gbāamò ní ibεεɔne. ² Kí Aasuelu bùsuo guu píi Yudaɔ kɔ kàaa wéle pɔ aa kuu, ké aa léle gbé pɔ vāikpaaińnaɔwa. Gbēe i fɔ ní fúo, asa buipáleo viakéné píie. ³ Bùsu gbāadeɔ, kí iwaɔ ní kíaa ní aà zíkεnaɔ píi gbāakpà Yudaɔwa, ké aale viake Maadoseε yáí. ⁴ Maadose gbia kibe, ɔ aà tɔ lí bùsu píia, asa aà gbāa lé dεdεε.

⁵ Yudaɔ ní ibεεɔ dède ní fēndao, aa ní míɔnzɔ píi, aa pɔeã kè ní zangudepiɔwa. ⁶ Aa gɔεɔ dède Susa mεεwiau gbēɔn òaa pla ní basɔo. ⁷ Aa Paasádata ní

Dalɛfɔ́ ń Asepatao ⁸ ń Polatao ń Adaliao ń Alidatao ⁹ ń Paamasetao ń Alisaio ń Alidaio ń Vaizatao dèdɛ lɔ. ¹⁰ Gbɛ́píá Amɛdata né Amani, Yudaɔ wɛ̀lɛ nɛgɔ̃ɛ gbɛ̃ɔn kwíɔnɛ. N beeo aai ɔkã ń pɔɛwao.

¹¹ Gɔɔ doũpi zɪ́ kɪ́ gbé pɔ́ wà ń dɛdɛ Susaɔ dasilɛ mà. ¹² ɔ a ò a na Esitɛɛɛ: Yudaɔ gɔ̃ɔ dèdɛ Susa la gbɛ̃ɔn òaa pla ń basɔɔo ń Amani nɛgɔ̃ɛ gbɛ̃ɔn kwíɔ. Bó aa kè ma bùsu kɪnɪɔ guui mɔɔ! Yá kpele n̄lɛ a wabikɛa lo? Má kɛnɛ. Bó yá n̄lɛ gbɛaa? Má n gba. ¹³ Esitɛɛ wèwà à mè: Kí, tó à kènɛ maa, Yuda pɔ́ kú Susa laɔ gba zé aa yá pɔ́ ń d̄lɛ aa kɛ gbã kɛ zia lɔ, wi Amani nɛgɔ̃ɛ gbɛ̃ɔn kwipɪɔ loo líwa. ¹⁴ Kí mè wà kɛ màa. Wà a kpàwakè Susa, ò wà Amani népɪɔ gɛ lòoloo. ¹⁵ Yuda pɔ́ kú Susaɔ kɔ kàaa Adaa gɔɔ gɛ̃o m̀ndosaide zɪ́, ò aa gɔ̃ɔ dèdɛ lɔ gbɛ̃ɔn òaa do ń basɔɔo. N beeo aai ɔkã ń pɔɛwao.

¹⁶ Yuda kɪni pɔ́ kú kɪ́ bùsuɔ guuɔ p̄i kɔ kàaa, ké aa gí ń n̄ziao, aai bɔ́ ń ibɛɔ yáú yáí, ò aa ń zangudɛɔ dèdɛ gbɛ̃ɔn òaasɔsɔo lɛɛ basiĩ sɔosai (75.000). N beeo aai ɔkã ń pɔɛwao. ¹⁷ Aa bee kè Adaa gɔɔ kuɛ'aaɔde zɪ́ɛ, a gɔɔ gɛ̃o m̀ndosaide zɪ́ ò aa kámabò. Aa gɔɔpi d̄lɛ dikpɛ ũ, ké aa blɛsakɛ, wi pɔnakɛ gɔɔpizɪ́.

¹⁸ Yuda pɔ́ kú Susaɔ kɔ kàaa a gɔɔ kuɛ'aaɔde zɪ́ ń a gɔɔ gɛ̃o m̀ndosaideo, ò aa kámabò a gɔɔ gɛ̃odezɪ́. Aa gɔɔpi d̄lɛ dikpɛ ũ, ò aa blɛsablè aa pɔnakèu. ¹⁹ Ayãmeto Yuda zɔ̃ɛ pɔ́ kú zɔ̃ɛwiao aai dikpɛpi kɛ Adaa gɔɔ gɛ̃o m̀ndosaide zɪ́, aai blɛsablɛ, aai pɔnakɛ, aai blɛlikɔ̃ɛ.

Puliü dikpɛ dilɛa

20 Maadose yápio kè lá guu, ɔ̀ à lá kpàsã Yuda pò kú kí Aasuelu bùsu guuɔne pii, gbé pò kú kãio ní gbé pò kú zã̀ pii. 21 A dīlené aaliɔ dikpɛpi ke wē ní wēo mɔ̀ pò wī me Adaa gɔ̀ gēo mēndosaide zī ní a gɔ̀ gēodeo. 22 Gɔ̀pio mé Yudaɔ bɔa ní ibeɛo yáú dikpɛ ũ. Mɔ̀pi guu an pɔsia lile pɔna ũ, mé an wēnakɛa lile dikpɛkɛa ũ. Aali dikpɛpi ke gɔ̀ beɔ zī, aali blesake, aali pɔnakɛ, aali blelikɔ̀ɛ, aali gbada taasideɔne. 23 Yudaɔ zè ní yá pò Maadose kènéo, ɔ̀ dikpɛ pò aa kèpi gōné felekaa ũ.

24 Amɛdata né Amani, Agaga bui Yudaɔ pii wèlɛ vāi lekpaaińzi à ní dɛdɛ, ɔ̀ à gbɛ pò wī me puliũ gbèa à e ní fu, i ní dɛdɛ. 25 Kási ké kí a feena mà, à yādīlɛ lá guu, ké vāi pò à a lekpaai Yudaɔzipi wi aà musu. Ɔ̀ wà aà lòo líwa ní a nɛgɔ̀ɛo sãnu. 26 Ayãmeto wī o gɔ̀pioɔne Puliũ, asa gbɛ pò a là tón we. Yá pò Maadose kè lápi guu ní yá pò à ní léo yái 27 aa sī wà dikpɛkɛ gɔ̀ plapiɔ guu wē ní wēo. Aa mē mpio ní ní náo ní gbé pò nãmáɔ gí dikpɛpi keio, wáli ke a gɔ̀wa lá wa kè láuwaɛ. 28 Wē ní wēo gɔ̀pio yá lío dɔ́ngu, aali a dikpɛkɛ ualɛ ní ualɛo, wéle ní wéleɛo, bùsu ní bùsuo. Puliũ dikpɛpi su bāde Yudaɔ kíio, a ke gɔ̀ su midɛ ní buiɔ kíio.

29 Kía na Esitɛɛ, Abihaili né, la plaade kè ní a ikoo pii Puliũ yá musu, à gbãakpàò lá pò Yuda bui Maadose kèwa. 30 Maadose lápi kpàsã Yuda pò kú kí Aasuelu bùsu mēn basoolo ní soplao guuɔne. A kua aafia niɛ guu yá'óné, 31 ɔ̀ à Puliũ dikpɛpi dīlɛ a gɔ̀wa, lá aàpi ní kía na Esitɛɛo dīlɛnɛwa, lá ampio sō aa sī wà ke ní ní buiɔ ní kpɛ ní lɛyeo ní ɔ̀lɔ. 32 Yá pò

Esitεε dīlεpi gbāakpà Puliũ yá beeɔwa, ɔ wa kè láu.

10

Kí Aasuelu n Maadoseo yá

¹ Kí Aasuelu tò gbé pó kú a bùsu guuɔ píi n ísia gūgūnaɔ falubòε. ² Yázɔɔ pó a kèɔ n a ikokεyáɔ ku Mεdεɔ n Pεεsiɔ kíaɔ ladau. Lá kí Maadose gbà gbāa à gɔ gbězɔɔ ũ, a ku lápi guu b. ³ Yuda bui Maadose mé kí Aasuelu plaade ũ. A tɔbò Yudaɔ guu, mé aà yá kà n gbé dasidegu, asa à a gbéɔ aafia wèlεε, mé à kuana zé kèkε a buipionε.

Bibeli Luayátaalá
The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin
and Nigeria

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9